

דברי חכמה

"אנחנו יכולים להתלונן על כך
שלוורדים יש קוצים,
או שאנחנו יכולים לשמוח
ששיחים קוצניים יש פרחים".

אברהם לינקולן.

גיליון מס. 2665 * כ"ז בניסן תשפ"א * 9 באפריל 2021

כפר הנשיא * עלון פנימי

עורכת: שושנה שרקי sachlav@outlook.com

"להיות יהודי" יורם טהר-לב

להתחיל מארם נהריים
לעבור בכבשן האש
ולצאת למסע הנצח
עם מים ולחם יבש.
לעקוד את הבן, את הילד,
כמו לגדוע תקווה אחרונה
ולשלוח אליו מאכלת

שנה אחרי שנה.

ולשמוע מגבוה

את הקול ההולך:

לך לך, לך!

לך לך, לך!

אתה האחר,

אתה היחיד

לך לך!

"לך לך" פירושו להיות יהודי.

לרדת מפה למצרים

ולצאת ממצרים לפה

בלי לדעת אם בירושלים

יבוא המסע אל סופו.

להיות גם נגיד וגם מלך

ושר בחצרות ספרד

אך תמיד להרגיש מאכלת

מונחת עלי צווארך.

ולשמוע מגבוה...

תמיד לחכות שיגיע

הקול שיקרא גם לך

לדעת כי בית אביך

לעד לא יהיה ביתך.

ולנוע מארץ לארץ

אך לשאת כחותם ושבועה

את זכר אותה הארץ

אשר עמודיה שבעה.

ולשמוע מגבוה...

בתוך מחנה ריכוז שמחופש לבית

חולים בלב ברלין | ד"ר מוניקה ברזל

לכאורה היה זה בית חולים תמים בצפון ברלין, אך למעשה היה מדובר במחנה ריכוז, תחום בגדרות תיל ונשלט בידי האס־אס. רעב, מחלות, אקציות, קור חודר עצמות, הפצצות בלתי פוסקות - והמון מזל

דק' קריאה 3 02/04/2021 06:00 ד"ר מוניקה ברזל עיתון מעריב.

מוניקה עם אמה אידית (צילום: פרטי)

לכאורה היה זה בית חולים תמים בצפון ברלין, שרשמית הייתה "נקייה" מיהודים. למעשה היה מדובר במחנה ריכוז, תחום בגדרות תיל ונשלט בידי האס־אס. בשנת 1942, בגיל 5, עברתי להתגורר בבית החולים עם סבתי ועם אמי, שהייתה אחות לילה במחלקה הכירורגית. בית החולים היה מיועד למטופלים שהשורשים שלהם יהודיים וכל הצוות היה יהודי, למעט הרוקח הראשי שהיה ארי וקיבל אישור מיוחד לעבוד תחת יהודים.

הזיכרונות שלי מהמקום הם תמהיל של פחד ורעב יומיומיים. מעת לעת משאיות נהגו להפר את דממת הלילה ואנשים נגררו אליהן ונבלעו בקרבן, מבלי שנראה אותם שוב לעולם. את סבתי לקחו למחנה הריכוז טרזיינשטט בשנת 1943. אמא שלחה לה לשם חבילות, עד שהגיע מכתב רשמי שהנמענת אינה שווה יותר במחנה.

חברי הצוות המטפל היו מדברים על שני דברים עיקריים: בדיחות שחורות על המצב והדרך הטובה ביותר להתאבד. כולם החביאו תרופות כדי לשים קץ לחייהם ולא להישלח למזרח כשיגיע תורם.

התנאים בבית החולים היו איומים, ובמהלך חיי שם חליתי בשחפת, דיפתריה וטיפוס הבטן. החורף האחרון שלנו שם, 1944/45, היה קשה במיוחד ובמשך חודשים לא יכולתי לרדת מהמיטה כיוון שלא היו לי נעליים. אחת המטופלות של אמי הייתה גרמנייה הנשואה לקצין בצבא. סבא שלה היה יהודי ולכן נאסר עליה לקבל טיפול בבית חולים של ארים. המטופלת שאלה את אמא מדוע לא ראתה אותי במשך שבועות. לאחר ששמעה את התשובה, הפעילה קשרים וכעבור יומיים ארגנה לי נעליים. הפעם הראשונה זה שנים שהיו לי נעליים משלי.

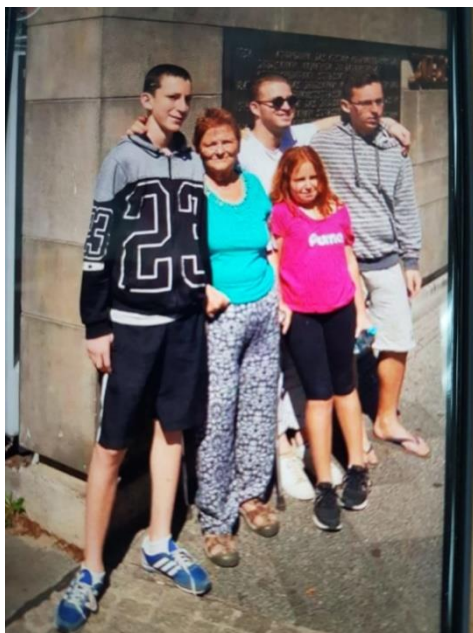
לקראת סוף המלחמה התגברו מאוד הפצצות בעלות הברית. מצד אחד פחדנו שהפצצות יפגעו גם בנו, מצד שני שמחנו שהגרמנים נפגעים ויש סיכוי לסיום המלחמה. באביב 1945 האס-אס נתן פקודה לחסל את בית החולים, אך למזלנו חיילי הצבא האדום כבשו את המתחם לפני שהגרמנים הצליחו במזימתם.

לאחר המלחמה היה בית החולים נתון לשליטת הצבא האדום. אמא ואני נמלטנו משם באופן בלתי חוקי בג'יפ, אחרי שהסתירו אותנו מתחת לערימת קש. משם התגלגלנו לברגן-בלזן ואחרי כשלושה חודשים, דרך נמל המבורג, הועברנו למחנה עקורים בשוודיה.

חברי הצוות המטפל היו מדברים על שני דברים עיקריים: בדיחות שחורות על המצב והדרך הטובה ביותר להתאבד. כולם החביאו תרופות כדי לשים קץ לחייהם ולא להישלח למזרח כשיגיע תורם.

בתחילת קיץ 1946 הגענו לבריטניה וכעבור שנה הלכתי לבית ספר לראשונה בחיי. בגיל 18 התחלתי ללמוד כירורגיה דנטלית, כשאת הדיפלומה ותואר הדוקטור קיבלתי ישירות מהמלכה האם. עם סיום לימודיי עליתי לישראל וגרתי בקיבוץ כפר הנשיא, שם נולדו שני ילדיי. עבדתי כרופאת השיניים הראשית של קופ"ח כללית בכל הגליל העליון ובהמשך עברתי בלונדון התמחות ביישור שיניים. לאחר שנים של עבודה מאומצת, פרשתי בגיל 70.

הבת שלי, מרים, הלכה בעקבותיי ולמדה רפואה בהדסה ירושלים והתמחתה ברפואת משפחה. נכדי הבכור, יונתן, סיים אף הוא לימודי רפואה וכיום מתמחה בארה"ב ברדיולוגיה. בכך הפך לדור ה-5 במשפחתי שעוסק ברפואה. כשאני מסכמת את חיי, אני רואה את עצמי כבת מזל גדול.

מוניקה ברזל עם ארבעה מנכדיה

להיות בן הדור השני

השבוע נפל עלינו יום השואה האיום והנורא. לשואה פנים רבות ומשתנות. פעם היה בין המילים "השואה" ו"הגבורה" מקף מפריד. ה"שואה" הכילה בתוכה את כל מי שהלך כצאן לטבח, ו"הגבורה" קישטה את מרדכי אנילביץ' ולוחמי הגטאות. אחרי משפט אייכמן המקף חיבר בין שתי המילים. נעשה ברור שגם מי ששרד מחנה ריכוז והשמדה הוא גיבור לא פחות. השואה היא אישית וציבורית. יש לה את ה' הידיעה.

רבים מאיתנו נוהגים להצמיד את השואה אל חזם ולהזדעק שהיא רק שלנו. הם טועים כמובן, השואה היא אוניברסאלית. היא נולדה מהאנושי שבאדם על מנת לפגוע באנושי שבו. ומי שלא זוכר את זה נידון לשכוח...

בשנת 63 מלאו לי 13 שנים ואני קיבלתי מהיקום שתי מתנות מלאות עצמה שצורבות בי עד היום. אחת, אמי ניצולת השואה ניסתה להתאבד ואני מצאתי אותה מחרחרת על הרצפה וקופסאות כדורים ריקות מפוזרות סביבה יחד עם כל שיברי ילדותי המנופצת.

המתנה השנייה הייתה הנאום המרהיב של מרטין לותר קינג "יש לי חלום", אותו נאם על מדרגות אנדרטת לינקולן, בזמן "המצעד לווישינגטון למען תעסוקה וחירות".

החלומות של אמי הביאו לניסיון התאבדותה, החלום של מרטין לותר קינג הביא לרציחתו. אך יחד עם זאת שני האירועים היו קשורים גם לחומרים הקשים והמנחמים שמהם נבנה בסופו של יום האדם.

וכאשר האוניברסלי התנגש כך בעצמה באישי בשנת 1963, נברא בתוך הריסות חיי סוג של מפגש שפירק אותי לרסיסים, אבל אחר כך חישל אותי לחיות את החיים שחייתי מאותה שנה ואילך.

שיר אחד על כמעט מות אם / לאימי שושנה

כְּשֶׁאֲמָא שְׁמָה קֶץ לַיָּמֶיהָ
רוח מערבית נָשַׁב
מֵהַלּוּלִים אֶת הָעֶשֶׂן
וְאֲנִי הִתְקַפְּלֹתִי תַּחַת הַמָּטָה
בֹּחֵן בְּבִהְלָה אֵיךְ
מַעֲצָבוֹת הַשָּׁנִיּוֹת אֶת הַצִּלְלִים
לְגוּשֵׁי אֵימָה בְּמַסָּה הַקּוֹדֵם.
וְהִיא עוֹלָה בְּגָרֶם זְכָרוֹנוֹת

למצא את הגרדום בקצהו
ולצעק למטה שמות אלהים שרופים.

אמא שמה קץ לימיה
שיכלה העשן מהארץ
וכשבאו אנשים בלבן
והצמידו צנור דק
של חיים לנשמת אפה
עלו שפתייה לחיונה רפה
אני שידעתי ישבתי לרגליה
אסור בושה לזהטת
והתאמצתי לאהב אותה
קקבצן חשוק שפתיים

וקאב בי חיוכה
כשקצה בימיה בימי.

עדות שנכתבה ע"י אנגה סגל ז"ל במאי 2000

כשהיטלר עלה לשלטון הייתי בת שבע. "נו" תגידו בוודאי לעצמכם: מה יכולה ילדה קטנה להבין מאירועים כאלה?

אך מהר מאוד פנתה ההתפעלות מהדגלים האדומים שהחלו לקשט כל חלון ברחוב להבנה מושלמת.

תמיד ידעתי שאנחנו יהודים. בבית שמרו על כשרות. היו חגים שלנו ו"שלהם". אנחנו הלכנו לבית כנסת, חברותיי הלכו לכנסיה, אך מהר מאוד התחלתי להבין.

שיעורי השחייה שבהם התחלתי לא מזמן הופסקו לאחר שנתקלנו במודעה באותיות קידוש לבנה בכניסה לבריכת השחייה:

"הכניסה לכלבים ויהודים אסורה!"

החברות השכנות, (גרנו באזור מעורב), הפסיקו לשחק אתי.

יום אחד חזרתי מבית הספר עם פתק מהמורה:

"לילדים יהודים אסור ללמוד בבית-ספר כללי."

למזלי גדלתי בעיר די גדולה, עם קהילה יהודית לא קטנה, ולאחר שגם המורים היהודים פוטרו, קם במהרה בית-ספר יהודי - מכיתה א' עד י"ב. בראייה לאחר עלי להודות שהדבר עזר לי מאוד בשנים שלאחר מכן. למדנו עברית מדוברת וגם אנגלית. רכשתי לי חברים יהודים חדשים.

משפחתי מצד אבא ואמא גרו בגרמניה דורות רבים ולא רצו להבין את גודל האסון עד לשלב די מאוחר.

אבי לחם במלחמת העולם הראשונה בתור חייל גרמני לכל דבר ועניין. הורי הבינו בסופו של דבר שחייבים לצאת מגרמניה ויהי מה. אבא החל בריצה משגרירות לשגרירות כדי לקבל היתר כניסה לארץ כלשהי. בסופו של דבר השיג אישור כניסה לארה"ב לשנת 1941.

לאחר "ליל הבדולח" גמלה בלבם ההחלטה להוציא אותי, מה שלא היה, למשפחה באנגליה.

עד היום אני רואה את עצמי, בת 12 לבד! עומדת ב"תחנת הרכבת ויקטוריה" עם שתי מזוודות וכינור, שומעת קול לא מוכר קורא לי: "אנגה יורדן" "אנגה יורדן".

בהתחלה הייתי מקבלת מכתבים באופן סדיר מהורי. גם כשאנגליה נכנסה למלחמה הדואר המשיך להגיע, דרך ארה"ב. בשנת 1942 פסקו המכתבים להגיע....

רק לאחר המלחמה למדתי את האמת העגומה. בסוף שנת 1942 נשלחה כל הקהילה היהודית מדיסלדורף לגטו מינסק.

אני רק יכולה להודות להורי על אומץ לבם, לשלוח אותי, את בתם היחידה לפני שהיה מאוחר מדי....

• מי נוהרים אל מי?

האסוציאציה הראשונה למילה "נוהרים", כנראה מתקשרת לקריאת המצוקה של נתניהו בבחירות 2015. "הערבים נוהרים לקלפיות באוטובוסים", לכן חובה על כל היהודים לרוץ לקלפי ולהצביע מחל.

ב-2021 התחולל מהפך. נתניהו רץ ברכב השרד שלו, עם הנהג שממומן על ידי כל משלמי המיסים בארץ, נהר וחיזר אחרי כל כפר ערבי, החל מהמתחם המיליון, שבדרך פלא היה דווקא מאום אל פאחם, (יש הוכחות לסטטיסטיקה הזניחה הזאת?) ועד לביקור פה ליד ביתנו בטובא זנגריה. אגב, הביקור הזה השתלם לו – הליכוד קיבל בטובא-זנגריה כ 20% מהקולות, מקום שני אחרי המשותפת.

פתאום הקולות הערביים קבלו הכשר, פתאום הוא, ביבי, נזכר שגם הערבים הם אזרחים, ובעיקר, שיש להם זכות בחירה, ולפתק בקלפי אין צבע.

ההכשר הזה זה קצת מזכיר את האמירה: "לכסף אין ריח", והנה המקור לאמירה זאת:

אחד המשפטים העתיקים ביותר בעולם, שעדיין נשאר אקטואלי גם בימינו אנו, נטבע לפני כאלפיים שנה על ידי הקיסר הרומי אספסיאנוס. אספסיאנוס, שהטיל את המצור על ירושלים, אך שב לרומא כדי להתמנות לקיסר והשאיר את המשך המצור והחרבת ממלכת יהודה וירושלים בידיו של בנו טיטוס, יזם מפעלי בנייה ראוותניים ברומא ובפרובינציות שבקרבתה. עם מפעליו נמנו אמפיתאטרונים, דרכים סלולות ומוסדות ציבור רבים שבנייתם רוקנה את קופת המדינה.

אספסיאנוס, שהתלבט כיצד למלא את קופת המדינה מחדש, החליט להטיל מס מיוחד על שימוש בשירותים הציבוריים ברומא, שעד אז היה חינם. ליועציו, שעיקמו קצת את אפם נוכח הרעיון שלא הריח להם כל כך טוב (תרתי משמע), השיב אספסיאנוס: "לכסף אין ריח".

וסליחה על ההשוואה...

מנסור עבאס, וליתר דיוק: ד"ר מנסור עבאס, היה הראשון לפרוץ את הדרך למשהו, שבימים אלה, נראה לי נכון, אבל עדיין מוקדם לקבוע,

איך ייראה ההמשך. בתחילת הרומן בינו לבין נתניהו, כשאמרו לו שנתניהו, כדרכו תמיד, ינצל אותו ואחר כך יזרוק אותו,

אמר ראש הרשימה הערבית המשותפת "הוא מנצל אותי, ואני מנצל אותו". אמירה פוליטית צינית, אבל מפוכחת. הוא לא זחל אל מתחת לאלונקה בתמימות רבה.

ואפרופו זחילה אל מתחת לאלונקה, ההזדמנות ליצור את השותפות עם המפלגות הערביות, יכלה להיות של בני גנץ, לפני שנה. לו היה מצליח לחבור אל המפלגה הערבית המשותפת, הוא יכול היה להיות כבר ראש ממשלה. אבל כפי שאנחנו יודעים כבר מזמן, במדינת ישראל מי שיכול לעשות צעדים אמיתיים לקראת שלום ולהישאר בחיים, הוא הימין. השמאל-מרכז, לצערי הרב, איבד את היכולת הזאת עם רציחתו של רבין.

אינני יודעת עדיין איך בסוף תראה הממשלה הבאה, ואם יימנעו מאתנו הבחירות החמישיות, אבל מה שקרה לנו בין שידור תוצאות המדגם לבין נאום של עבאס בפריים טיים בכל רשתות החדשות, (פריים טיים, באמצע מהדורת החדשות, בדיוק כפי ששודר נאום של נתניהו ערב קודם), הוא בהחלט תחילתו של שינוי מבורך המתרחש אצלנו כאן.

אינני מאמצת את רע"ם אל ליבי, מפלגה דתית איסלמיסטית, שבוודאי אינה מצאצאי חובבי ציון, ובעיקר שמרנית ועוינת ללהט"בים, אבל שני דברים חשובים קרו כאן: פתאום ניתן הכשר לאזרחים הערביים של ישראל, ופתאום, ד"ר מנסור עבאס הגדיר את עצמו כישראלי מוסלמי, ולא כפלשתיני.

אף פעם לא התחברתי לזיהוי של חלק מערביי ישראל עם הלאום הפלשתיני. כמו היהודים בגולה, שקיומם כאזרחי המדינות שבהן הם חיים הוא כיהודים אזרחי אותה המדינה, גם ערביי ישראל הם אזרחי המדינה, מוסלמים, דרוזים או נוצרים. ויותר מהכל, אני חושבת שההזדהות הזאת לא סייעה להם להתקדם כאזרחי מדינת ישראל. אולי נאום של מנסור הוא פתח לנרטיב חדש.

לו יהי!

תמר וולפין

נעים להכיר / מיכל אשחר

המדור חוזר 😊

השאלות זהות בכל שבוע, השאיפה היא להכיר את כל חברי הקהילה,

והשבוע – אליה צוקר
מתגוררת בשכונת עשור
(הבית של ריפקינד לשעבר)

איך הגעתי לקיבוץ

דרך מודעה באתר "יד 2". אני במקום מהמרכז (יהוד ותל אביב), גרתי בקדיטא 15 שנה, וכשהתגרשתי חיפשתי מקום שיהיה קרוב יחסית לקדיטא. ואז ראיתי מודעה ביד 2 על בית כאן. מוזר אבל עד אז לא שמעתי על הקיבוץ הזה, מכל הקיבוצים בגליל – עליו לא שמעתי. הגעתי לראות את הבית, ותוך דקה וחצי הגעתי להחלטה שאני רוצה לגור כאן. עשיתי כמה סיבובים עם האוטו, שאלתי חברים על המקום ואמרו לי דברים נחמדים, קראתי קצת באינטרנט, והחלטתי שזה המקום שאני רוצה.

מה אני עושה בחיים

אני יועצת קריירה, מאמנת כלכלית ומנחת קבוצות. אני עובדת בעמותה בצפת שנקראת "חסדי לב", ומלווה משפחות להתנהלות כלכלית וזוגית טובה יותר. אני גם עושה סדנאות על פיתוח קריירה והתנהלות כלכלית במרכזי צעירים ומרכזי "עוצמה", לסטודנטים, למבוגרים ולקהלים שונים.

קרובי משפחה בקיבוץ

ילדיי – נועם (יא'), עומרי (ח'), נתנאל (ו'), נוגה (ג')

כמה מילים על הקיבוץ

אני כבר שנתיים כאן, ועדיין בשלב ההתאהבות... מבחינתי זה מקום מושלם בשביל הילדים שלי, אני מרגישה שהם מוצאים את מקומם ומרגישים פה בבית ובטוחים, גם אני נהנית מהמסורת הקיבוצית ומהתרבות, מהנוחות ומהכל. מאוד טוב לי כאן.

משהו שאני רוצה לספר

כחלק מהיידע והניסיון שצברתי בעבודתי, בניתי הרצאה על זוגיות וכסף, "איך מדברים על כסף בלי להרוג אחד את השני". אני רוצה לעשות פיילוט כאן בקיבוץ, ומקווה להעביר אותה לחברי הקהילה כאן בקרוב.

ריסוס אורגני – 2021

כמו בשנים שעברו, יתקיים גם השנה ריסוס אורגני נגד נמלים וחרקים נוספים. כעת הריסוסים מתוכננים:

יום ג' 04.05 – אחראית: אסטל חצור – שכונות הרכבת + צפון/מערב (מלב הקיבוץ עד הקרוונים)

יום ד' 05.05 – אחראית: מור לניאדו – שכונות הצעירים + כדור סל/משק ילדים

יום א' 09.05 – אחראיות: פיליס קולט - לשכונת החרמון / רותי גדליזון – להרחבה

יום ג' 11.05 – אחראית: רותי עמית – הבריכה + כל שכונת הרכס ומה שנופל באמצע.

ניתן גם לבצע ריסוס למוסדות.

אם אתם מעוניינים בריסוס מסוג זה, אנא צרו קשר עם אחראי השכונה שלכם, או אם אינכם יודעים לאיזה שכונת מגורים אתם שייכים, פנו ישירות לרותי עמית (רכזת הפעולה) – 050-7607702.

ימי הולדת

10.4 שלומי אלאני

רותם הלפר

12.4 שרון כרמי

15.4 רחל בר און

משולחן העורכת / שושנה שרקי

חוט \ חיה שנהב

אם אדם

היה מושך אחריו חוט
לכל מקום שהוא הולך,
מה היה מסמן אחריו,
איזו דוגמא,
משם עד שם, קו דק
על פני האדמה
רשום רגיש ומדויק
ותמיד נרָגש.

